

(0124)

Portavéu del CENTRE CATALÀ de París

Any I

Janer, 1903

Núm. 1

Aquest periòdich s'envia gratis a tots els socis del CENTRE CATALÀ de París.

Preu de subscripció, únich, pera els no socis: 5 ptas. l'any

Las planas d'aquest periòdich están obertas a tots els escriptors catalans, que 'ns vulgan honrar ab llur collaboració literaria.

Direcció y Administració: 12, rue Favart, PARIS

ELS CATALANS DE PARÍS

EL nostre periòdich té l'propòsit de honrar las sevas planas donant a conèixer, en la mida de lo possible, la *eflgie* d'aquells de nostres compatricis que més

Artur Vinardell

s'han distingit últimament ó es distingeixen aquí en París, per llur talent ó per llur amor a nostra terra.

Fer lluir el nom d'Espanya en aquesta ciutat immensa, tan cosmopolita, es ja empresa gran y difícil, per lo mateix que aquí som considerats els espanyols, sovint ab gran injusticia, com a quantitat insignificant (*negligeable*, segons diuhen els francesos); empro fer parlar aquí de Catalunya y contribuir ab alguna simpática iniciativa, ab algún fruyt ben assahonat de l'intelligencia, a que els parisenchs de París y del mon enter s'enterin deque ls catalans som y representém en lo moviment intellectual, artístich ó comercial de las nacions alguna cosa, es empresa encara més meritoria, perque es molt més difícil de portar a bon terme.

Pere Balmaña

Y per aixó *Catalunya - París* ha pensat que debía inaugurar la seva campanya, per modesta que siga, presentant a sos llegidors de París y de fora de París a aquells que aquí demostran ab llurs obras l'amor que senten pel bon nom de la Patria.

Comencem la nostra galeria publicant en aquesta primera plana els retrats de dos estimats compatriotes que s'ho mereixen per molts conceptes: el del distingit escriptor y periodista *Artur Vinardell* y el del entusiasta patriota *Pere Balmaña*.

Del primer, res hem de dir: el seu nom corre per llibres, periódichs y revistas fa ja més de trenta anys, lo qual vol dir que es un dels més antichs publicistas de la nostra terra. El nostre amich, encara que molt enfeynat y en mitj de las tristors de recentas desgracias de familia (la perdua de dos fills qu' eran la seva glória), ha volgut ésser dels nostres, y dels primers. Es un puntal ferm del *Centre Catalá*, y, eternament jove de forsas y d' iniciativas malgrat els cabells blancs que rodejan ja sa testa, á n' ell es deguda la creació de *Catalunya-Paris* com á portavéu de nostre cercle. Li tocava donchs de dret el figurar á la primera plana del primer número d' aquest periódich.

D' en Pere Balmaña no dirém sino dos paraulas: es un dels principals fundadors del *Centre Catalá* de París, y ha vingut essent fins avuy, y reellegit darrerament, president de nostra associació. Es jove, modest encara que ab moltas iniciativas, plé d' activitat y de cor, ab un entusiasme sens limits per las cosas de la terra. Que visca molts anys y ja veuren com el *Centre Catalá* prospera y s' imposa.

SALUTACIÓ

EL "Centre Catalá," de París, al presentar-se en públich vestit ab el senzill ropatje d' aquesta publicació modesta, faltaria á un deber elemental de bona educació y de companyerisme si no enviés un coral saludo á tota la premsa espanyola, en general, y molt especialment, á tots els periódichs y revistas, que s' publican en llengua catalana y que, per aquest sol fet, representan més que cap altre l' amor á nostra preuhada y benvolguda Catalunya.

El Centre Catalá de París

ENCARA que ab propósitos molt modestos, els cataláns del "Centre Catalá," de París hem decidit donar fe de vida ab aquesta forma periodística, pera que 'is nostres amichs de la terra, tant á París com *allá baix*, en aquell tros estimat de sol y de cel que tant anyorém. sápi-

gan que, fins en nostra humil esfera, som capassos de fer alguna cosa aplegats en terra extranya. *Catalunya-Paris* ve á omplenar pera nosaltres un buyt; es un llas més que ha de servir per estrényer els víncols de bona confraternitar que uneixen á tots els socis d' aquest *Centre*.

Creyém convenient, avans de començar nostra tasca, fer conéixer als molts cataláns de París y de fora de París que no ho saben, quin es el pensament capital y quasi únich que 'ns ha guiat á crear aquí un Centre Catalá. Avuy més que may, davant certs problemas que no volém tocar ni d' esgayada, convé no jugar sobre 'ls mots. Com á bons cataláns, hem de dir pa á lo qu' es pa y vi á lo qu' es vi. En aquest concepte, creyém que lo millor que poguem fer es publicar el parlament que ab estil breu, clar y categórich va dir en la vetllada de 23 de Novembre últim, en els salóns del *Centre*, el nostre respectable amich y company n' Artur Vinardell, ab el fi de desvanéixer, una vegada per totas, quants duptes haguessen pogut presentarse relativament á la significació de nostra Societat.

Digué aixís el nostre estimat consoci:

« SENYORAS, SENYORS:

Vinch á conversar un rato ab vosaltres — comptant com compto desd' ara ab vostra benevolencia — sobre un assumpto que, no per esser de poca empenta, deixa de tenir verdadera importancia en l' estat de trasbalsament en que per desgracia s' troban las cosas que fan referencia al nostre pays d' origen. Fa ja temps que buscava la ocasió pera parlarvos de lo que considero tema principalíssim de nostra existencia á París com á entitat colectiva, es á dir, en tant que constituïts en *Centre Catalá* en terra extranya. Y la he buscada ab afany ab tant més motiu, en quant á las horas d' ara no falta qui, malgrat lo categórich dels nostres Estatuts, ha tractat de donar expansió á una idea equivocada que, nascuda tal volta aquí mateix, entre alguns de nosaltres, ha conseguit traspasá 'ls Pirineus pera anar á desenrotllarse y quasi á cristallisarse en lo cor mateix de nostra terra benvolguda, Catalunya. La major part dels que 'm fan l' honor d' escoltarme saben prou quina es la idea errónea de que vull entretenirvos; y com crech sincerament — y ab mi ho crehuen l' inmensa majoria dels socis del nostre *Centre* — que, de continuar ab nostre silenci, no fariam altre cosa que justificar fins á cert punt 'ls remors que heus interessadas ó inconscients han fet corre, veus aquí perque m' ha semblat que, á la vetlla de festejar lo nostre primer aniversari, una veu més ó menys autorizada, — siquera no tinga com la meva altre autoritat que la dels

càbells blancs y de la experiència —vinga a posar las cosas en lo lloch corresponent, a fi y efecte de que d' avuy endavant ningú puga alsarse, ni aquí ni fora del *Centre* — y molt menys allà baix, en nostra patria, ahont per la distancia solen tergiversarse 'ls conceptes —pera batejar la nostre colectivitiat ab noms que no li escanhen y que desvian completament 'l nostre ideal y 'ls nostres propòsits.

Parlo de nostre *Centre*, que alguns han suposat esser *Centre Catalanista*.

¿Tinch necessitat de fer aquí, particularment, la defensa del catalanisme? Conegudas son las mevas ideas sobre 'l particular, y, per altre part, poch hauria d' interessarvos 'l que hos digués, per exemple, que la meva manera de comprendre las aspiracions regionalistas, en lo que respecta a Catalunya, difereix tal volta — y sense tal volta — un bon tros del concepte que tenen d' aquestas aspiracions algunas personalitats ben caracterizadas dintre del actual moviment, que ab tanta correcció y eloqüència 'ns traçava l' altre dia 'l nostre bon amich y company senyor Bartrina, en una admirable Conferencia que tots nosaltres varem teni 'l gust d' aplaudir com s' aplaudeix sempre lo que revela talent y es mostra de verdadera cultura. Hi ha qui voldria Catalunya enterament mestre y senyora, sense cap llas que la unís ab las demás regions que componan, com branques d' un mateix tronch, la gran patria ibérica, y, lo que es més encara, conservant totas sas antigas tradicions de dret secular y fins la mateixa organizació constitucional que, avuy, no cap dintre de las institucions y llibertats imposadas pèl temps en son evolució constant y progresiva. Jo no soch d' aquets, y declaro molt alt que, lluny de créure que Catalunya podria esser gran de la mateixa manera ab uns quants centimetres més ó menys de llibertat, entench que nostra regió, com totas las demás d' Espanya, no pot aspirar a la descentralisació ampla que li pertany per sos propis recursos y per sa historia, si no inscriu en sa bandera aquell lema que tan hermós es per son origen (encara que tan manosejat sembli en los temps que corren) — de *Ullvertat, igualtat y fraternitat*, ab lo qual una de las nacions més grans de la terra va conseguir remoure las entranyas del mon antich donantli nova sang y preparantlo pera 'l triomf definitiu de la societat futura.

Empero ¿qué importa que jo pensi d' aquesta ó de l' altra manera? ¿A qui pot interessar aquí dintre, en nostre lloch social, la meva opinió particular sobre tal ó qual problema d' ordre polítich? ¿Es que

per ventura pot ningú ferse l' illusió de que tots hem de pensar de la mateixa manera? ¿No son respectables y no deuen d' esser respectadas totas las opinions, sempre que sigan llealment y en lloch oportú exposadas?

Aixó no té cap mena de dupte, y are ve 'l cas de dirvos lo que jo penso a n' aquest propòsit, cenyintme exclusivament al cas de nostre Societat.

Jo entench com un deber sagrat en tot home que pensa, en tot home que té quelcom dintre del seu cervell y se sent ab temperament y forsas, 'l de llansarse ab energia en mitj de la lluyta pera contribuir al esclat de la veritat ó de la justícia, perque la lluyta es la vida. Empero també crech que quan un esbart d' homens se troban congregats com dintre d' una familia, en un pays que no es el seu, en un lloch ahont tota mena de lluyta intestina pot interpretar-se com un motiu d' escarni contra la patria comuna y allunyada, per la qual tots trevallen y suspiran, es, més que convenient, necessari que las opinions particulars se deixin momentáneament a casa, a fi de no donar lo trist espectacle d' una discordia de familia que, sobre no donarnos cap benefici, no faria altra cosa que enfondar encara més las nostras divisions y empetitir la idea primordial de unió, que es la més santa, la més respectable que nosaltres, homens de lluyta sí, empro germans en terra extranya, podem y debem inscriure en nostra bandera.

Y aquest cas es el nostre. Individualment, cadascú de nosaltres es home de conviccions arreladas y capás de lluytar pel triomf d' un ideal determinat, dintre de las concepcions y exigencias de la vida moderna. Tots nosaltres tenim un criteri particular respecte del modo com voldriam que la justícia y la veritat — finalitat que persegueixen 'ls homens desde que 'l mon es mon — fossen reconegudas é implantadas. Empro ¿ahont es la veritat? ¿ahont es la justícia? ¿Qui pot, no diré ja entre nosaltres, sino entre 'ls homens que son honra de la humanitat per llur talent y llur sabiduría, vanagloriarse d' haver trobat lo camí que ha de conduhirnos a la realisació dels fins pels quals la humanitat trevalla? Donchs, si tan difícil es arribar a enténdrens per una finalitat com aquesta, si tan dividida 's trova la opinió del homens en lo essencial, en lo que hauria d' esser l' ideal comú de la gent que sent y de la gent que pensa, encara la divisió es forsa més patent, forsa més diluida — si aixís puch expressarme — quan se tracta de baixar de las alturas del ideal y empendre la tasca de detallar los diferents problemas d' ordre purament po-

lítich de qual solució en un ó altre sentit dependeix ó pot dependir lo benestar dels pobles.

Ara be, tot y guardant cadascú de nosaltres la llibertat d' acció pera contribuir fora d' aquí al be comú, en general, y al de la nostra benvolguda patria en particular, jo entench que, una vegada aplegats en familia, una vegada reunits pera donar en lo *Centre* esbarjo als nostres sentiments confraternals y de patriótica solidaritat, no debém tenir la pretenció de convertirnos en apóstols de cap mena de solució política, ab lo qual no fariam altra cosa que predicar en desert, allunyarnos dels fins pels quals la nostra Societat fou creada y sembrar mala llevó de rancúnias que acabarian per fer del nostre *Centre*, tan mal comprés fins avuy, una reunió quansevulga d' homens més disposats á renyir batallas sens profit y sense gloria, que á fer d' aquesta mansió la casa payral de tots, la llar revificadora ahont venen de quant en quant á escalfarse y á reconfortarse al calor del sant amor de la patria nadiua tots aquells que 'ls etzars de la vida han llansat á terra estranya y que no demanan altra cosa, al venir aquí, sino estrényer mans amigas, parlar la dolsa llengua en la qual se bressá llur infantesa y respirar en bona y sana companyia 'ls ayres del pays que 'ns donan á tots com una creixensa de foras pera empendrer al sendemá la fatigosa tasca diaria.

Aquí y cabém tots, puig que al entrar en lo *Centre* á ningú 's demana d' ahont ve ni com pensa. L' amor á Catalunya es nostre lema, y dintre d' aquest amor poden venir tots, segurs de que han d' esser ben acullits y han de trobar per ells las nostras mans amigas. Catalanistas ó no catalanistas, en lo sentit exclusivament polítich que s' ha donat á la paraula, tots poden venir á sentarse en la llar comuna, tots poden acostarse al altar de la patria pera ennaltirla y glorificarla. Totas las ideas hi tenen cabuda, per lo mateix que aquí, colectivament, no hem de formar cap cos de tropa ab l' intenció de sortir á la defensa de tal ó qual solució política. Y encara que siga dirho *ad recalandum* (permeteu-me aquest llatinesso), heu de comportar que ho declari novament y en veu molt alta pera que, sortint del reduhit espay de nostra reunió, puga esser entesa per quins voldrian tal volta torse l' esprit de nostras modestas aspiracions: la nostra obra es obra de fraternitat y d' unió, y per aixó no volém que qui truqui á nostra porta vinga ab ideas preconcebudas de lluyta ó de polémica que, al cap de vall y com ja he dit tantas voltas, acabaria pera enemistarnos recíprocament, y aquell día tindriam que senyalarlo ab pedra negra perque seria sens dupte la

primera senyal del nostre desquiciament y per lo tant de la mort de nostre *Centre*.

* * *

Y ara que he complot lo més delicat, per no dir lo principal, de la meva tasca, deixeu-me dir dos paraulas respecte del esdevenir de nostra Societat. Tal volta hi haurá qui, després de las restriccions naturals que acabo d' emetre en lo que pertany á la significació de nostre *Centre*, creurá que nostra obra es de magre importancia y que jamay podrá assolir la situació aventatjosa á que aspiran ó á que deuen aspirar las institucions similars á la nostra. Jo dech alsarme encara contra una tal interpretació, que considero completament errónea.

Es clar que 'l *Centre Catalá*, avuy per avuy, té vida migrada y pobra. Dech dir avant tot que aquesta vida pobra y migrada es filla del nombre esquifit de socis que hasta 'l present han demanat llur inscripció. Si avuy no som més que quaranta, tal volta es degut á certas suspicacias y recels á que han donat lloch determinadas manifestacions purament individuals que alguns compatriotas nostres de París han interpretat equivocadament com á colectivas. Quan veurán — y per la meva part ja procuraré jo y hem de procurar tots que ho vejen — que 'l nostre *Centre Catalá* no es ni Centre catalanista ni molt menys Centre antiespanyol ó separatista, jo tinch la ferma convicció de que nostra Societat veurá aumentar cada día lo seu contingent, y allavoras — jo espero que no ha de passarse gayre temps d' aixó — haurem realisat lo miracle de haver fundat y sostingut á París, en lo cor intelectual d' Europa, un Centre que may hi havia existit y que mantindrà sempre molt alt, sense desmereixe d' altres Societats semblables, 'l bon nom de la patria espanyola y 'l nom resplendent y gloriós de la nostra benvolguda patria nadiua, Catalunya.

Sense fer política, 'l *Centre* té una tasca perfectament marcada y d' uu gran esdevenir. Procurém tots que la Catalunya artística, científica y lliteraria vinga á sentarse al costat nostre, que 'ls catalans residents á París y que fan lluhir 'l nom de la patria cada hu en sos treballs respectius 'ns prestin 'l seu concurs, y veuréu com promptament la nostra Societat prospera. Del *Centre* podem ferne un veritable Cercle ahont se congregui periódicament lo bó y millor de nostra colonia catalana, y aixó no es cosa de l' altre mon, sino un ideal perfectament realizable. Sense elements y ab un nombre migrat de socis, hem donat ja, en lo curt espay d' alguns mesos, unas quantas vetlladas en las quals la part de re-

creació y la part lliteraria-musical han tingut un éxit que, encara que modest, ha superat de bon tros las nostras esperansas. Figuréus, donchs, lo que podrà fer y ferà la Societat quan tinguém local propi y 'l nombre dels socis corresponga á nostras aspiracions. No soch gens illusori; la trista experiencia de lá vida m' ha fet més aviat pessimista en certas matèrias, y confeso que més d' una vegada he cregut que la tasca del *Centre* era ardua é impossible davant la obstinació ó la indiferencia de molts que, per llur situació y talent, deurian estar á las horas d' ara al costat nostre pera contribuir al ennaltiment y progressos de la Societat. Empro, descobert ja lo perquè molts s' han mostrat indecisos per no dir refractaris á l' obra de nostre *Centre*, jo tinch pera mí que no ha de passarse gayre temps sense véurerla enterament consolidada gracias al impuls que haurá de rébrer de la nombrosa colonia catalana de París. Si aixó 's realisa, es inútil dirvos quàn ample es 'l camp que 's presenta davant nostre en perspectiva.

La Societat podrà donar vetlladas altrament importants comparadas ab la modesta d' aquesta nit. Hi ha á París no poch catalans que son homes de lletras distingits, ó artistas de molt renom en tots los ordres de treball en que 's dona culto á la bella; la lliteratura, la música, las bellas arts, tot aquest contingent de forsas podria venir á darnos lo seu concurs .. Allavoras lo nostre *Centre*, ab saló de lectura, biblioteca, sala de ball ó de reunions, ab sos concerts y vetlladas periódicas, ab sos exposicions de quadros y d' escultura, ab la publicació d' un periódich ó butlletí que fos l'eco de la vida de nostre *Centre*, portant lo ressó de nostra veu als nostres compatricis de la mare patria y representés en l' existencia periodística lo llas de unió y de concordia entre tots 'ls que 'ns hauriam allistat en la mateixa bandera, allavoras — dich — el nostre *Centre*, — fora de tot perill polítich y concretantse á l' obra d' expansió y de cultura que fou l' ideal unich de sa fundació modesta — arriparia á esser, á París, lo que volen tots els homens del mon quan se troban allunyats de la patria comuna: una obra de alta civilisació y de concordia que faria brillar y respectar 'l bon nom de la terra estimada en un pays extranger ahont tot se combina sempre, per mala sor nostre, pera rebaixar le nostre merit y deixar en la penombra glorias latents y fins glorias consagradas.

Vaig á acabar, y 'us prego que vulgáu perdonarme per lo molt rato que 'us he entretingut parlantvos d' un assumpto que hauria pogut esser tractat en poquisimas paraulas. Si he diluit quelcóm 'ls concep-

tes, ha sigut ab idea preconcebuda, puig desitjo evitar tota classe de duptes, es á dir, tota mena d' interpretacions equivocadas respecte de las manifestacions claras y categóricas que acabo de trassarvos relativament al esprit de nostre *Centre*, á la séva genuina y única significació y als seus ideals pera 'l pervindre.

La llevar está sembrada; empró, falta encara que tots 'ls qu' hem emprés la dura tasca de seguir conreuhant la terra, de ferla fructificar á despit dels elements que s' empenyan en malmenarla, siguém fidels á nostra idea. Trevallém tots y cada hú pera que la cullita siga bona, y ho será sens dupte ab un poch de bona voluntat y de amor veritable á las cosas de nostra terra. Com las vestals antigas, tinguém sempre encés el foch sagrat de nostre petit temple, y alsant els cors á la esperansa, visquém y trevallém convensuts de que nostra modesta obra d' avuy pot esser ab lo temps la pedra milenaria que recordi als nostres descendents la estimació inmensa que sentiren 'ls fundadors y continuadors del *Centre Catalá* de París envers la patria del cor, nostra sempre benvolguda y may prou anyorada Catalunya.

HE DIT. »

A n' aquestos propósitos, tan clarament expressats, es innecessari que *Catalunya-París* afegeixi ni una sola paraula. El *Centre*, ab sa creació, ha donat proba de gran amor á Catalunya y d' una iniciativa que pot esser feconda si tots els que poden se decideixen á secundarlo. Els cataláns de París tenen ja ahont reunir-se pera llur esbargiment y ensemps pera aixecar tan alt com sia possible aquí, en la capital de França y quasi diriam del mon, el bon nom de la patria catalana. Las portas del *Centre* están ober-tas de bat á bat á tots els que no sigan fills renegats de la terra.

ELS MORTS QUE VIUHEN

.....La patria
que no honra als fills que l' han honrat no es patria
CORTOLÁ (V. Balaguer)

LA Historia, es á dir, la posteritat, comença á exercir sos drets innegables tant bon punt la mort, la implacable mort, ha vingut, d' un cop de dalla, á segar la existencia d' un home, sobre tot si aquest home l' ha consagrada ab més ó menys perseverancia á la conquesta d' algún ideal... Y la patria que ha engendrat á un d' aquets homes se dig-

nifica a si mateixa quan, al arribar el moment fatal de donar-li l'últim *adeu* en tant que despulla corporal, ennalteix la seva memòria oferintli públicament el tribut de son homenatge.

El començament d'aquest nou segle ha sigut de mal auguri pera nostra estimada Catalunya. En l'espai de dos anys, hem perdut cinc dels homes més il·lustres ab que s'enorgullia. ¿Cal que 'ls anomenem? Va obrir el camí en VÍCTOR BALAGUER, el poeta grandiloqüent de las *Eridanias* y de las *Trajedias*, un dels fundadors y mantenedors més fermes de nostra renaixensa lliteraria, avuy tant vigorosa y esplendent; y després han anat successivament desapareixent de nosaltres: en PI y MARGALL, el venerable apòstol del regionalisme, el sabi autor de *Las Nacionalitats*, el pensador y escriptor eminent, que ha sigut y serà sempre una de las glorias més puras d'Espanya y particularment de Catalunya, sa patria nadiuha; en BARTOMEU ROBERT, el mestre illustre de la Facultat de medicina de Barcelona, émul digníssim d'en Letamendi y d'en Mata que, al anar a Madrit, havían portat al centre oficial d'Espanya una mostra gallarda de la ciencia y de la cultura catalana, el diputat eloqüent que va fer retrunyar las voltas del Congrés espanyol exaltant hermosos ideals que, en son concepte, havían de fer gran a Catalunya dintre dels llassos que la uneixen a las demás provincias d'Espanya; en JASCINTO VERDAGUER, el poeta genial de l'*Atlántida* y del *Canigó*, l'autor immortal dels inimitables *Idilis* y *Cants místichs*, may superats per ningú, ni en las antigas ni en las modernas lliteraturas, el ciutadà honradíssim, el sacerdot exemplar contra qui la babosa enveja y la criminal calumnia res han pogut pera robar a son immaculat nom lo més petit bri de sa esplendent gloria; l'ANICET PAGÉS DE PUIG, el poeta eternament jove y sempre grandios d'aquell *Comte l'Arnau*, qu' es una de las llegendas més inspiradas de nostra magnífica antologia catalana....

Cinc morts il·lustres que han deixat, certament un buyt difícil d'omplir en els anys de Catalunya, y, sobre tot, en els anys de la lliteratura catalana contemporànea. Quan aqueixos patricis eminents baixaren a la tomba, pagant un tribut a las lleys de transformació universal que a tots, grans y petits, 'ns fa tornar a nostre punt de partida, els catalans de París no comptavan ab un portaveu que transmetés a la patria endolada l'accent pur y sentit de llurs condolenças. Avuy que 'l *Centre Catalá de París* existeix, y compta ab una entitat periodística que, encara que modesta, pot dignament servir

de ressó als sentiments de la colonia catalana parisenca, es un deber per part nostra, es un deber per part de *Catalunya-París* el de enviar a nostra patria nadiuha, a nostra patria del cor, l'expressió sencera de nostre condol per las perduas que ha tingut en lo que va de segle, en las perduas d'en Balaguer, Pi y Margall, Robert, Verdagner y Pagés de Puig, honra de nostre país y gloria d'Espanya....

Son morts que viuen per la força de llurs obras y que viuran eternament en els cors dels catalans qu'estiman el bon renom y las glorias de la terra.

V. y R.

JANER

Allá al pich del fret, quan arreu s'escampa
el llensol sens límits de borralls de neu,
dintre 'l nostre mas, barradas las portas,
jo 't tindrè aprop meu.

Per els finestrals, bell com l'alegria,
el sol, d'una ullada, ens veurá a tots dos;
a mi 'm semblará que fins ell s'alegra
de véurem ditxós.

Mes, si 'l dia es trist y trist el celatje,
y el raig de sol falta, no 'm sabrá cap greu;
més bell es encara ton somriure d'àngel,
y sé qu' es ben meu.

Cremant a la llar bons tions de roure,
desde 'l matí al vespre nos farán calor;
si no n'hi hagués prou, més foch hi ha encara
dintre del meu cor.

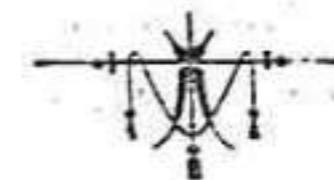
Es cert que l'amor es molt egoista;
de res vull cuydar-me; quan pensaré en mí,
per' creurem felis, te diré: ets felissa?...
tú m' dirás que sí.

Jo no veuré res, més que a tú, ma vida;
no sentiré res, ascoltant ta veu;
llavoras, la terra semblará la gloria:
jo 't tindrè aprop meu!

¿Quí ho diu que l'hivern dona al cor tristesa,
sugerint imatjes de vellesa y mort,
si també al hivern hi ha cors que s'estiman,
sadollats de vida, benehint llur sort?

F. GIRBAL JAUME

Girona.

*El gall de Nadal, el gall de Sant Pere
y el gall del Centre Catalá de París*

ENCAIXONAT dintre un vagó del exprés de Toulouse, empenia una nit dels últims días de Decembre mon viatge de retorn á Barcelona. Feya temps que no havia vist m' aimada ciutat natal, y, val á dirho, anyorava 'l sol y els aires de la Patria. Embolicat ab la manta y arreconat mandrosament en un ángol del vagó, me dedicava ab molta calma á buscar la posició més cómoda pera passar la nit; un aire fi penetrava á pressió per las escletxas y fins semblava atravessar els poros de las fustas. *Il ne fait pas chaud* — deyan uns francesos que venían en el mateix compartiment — y, en efecte, á no ser pels calorífers, jo quasi hauria assegurat que feya fret.

El llum esmortuit que 'ns illuminaba boy fent pampellugas, se reflectaba en els vidres glaçats del cotxe; á fora, tot era fosch com una gola de llop, y el tren mentrestant anava fugint escapat pera aquets mons de Deu, deixant sentir sens interrupció aquell soroll monóton de tremolor de vidres y de retruch de topes, capás d' ensopir ó endormiscar al home més desvetllat. Tot convidava donchs á ferhi una bacaina y, en veritat, no va passarse gaire temps que no arrivés á conseguirho. Mes, qué, dich jo una bacaina!... Ho confesso, me quedí profundament dormit.

Mentres dormía, vaig somniar moltes cosas, y, entre ellas, cosas molt extranyas. Vaig somniar que, quant més m' anava acostant á Barcelona, s' anava sentint una farúm de gall qu' esparberava; á mida qu' anava percebint aquesta olor, el meu cervell no pensava més qu' en cosas de virám. Vegí desflar uns galls grossos com avestrussos y extranys com bestias apocalípticas; de tants com ne passaren, sols ne recordo tres: l' un, era fill de Bretanya; l' altre de Judea, y el tercer, del Prat del Llobregat.

A n' el gall de Bretanya se l' estavan rifant en una tómbola, la nit de Nadal, els conspícuos membres del *Centre Catalá* de París. Jo, que tenia números en la dita tómbola, á cada sorteig el treya y mentrestant els altres se 'l menjavan; res, no més que desgracias. L' altre gall, no era gall dindi, mes era una bestia molt apreciable; portava una cresta vermella y enxerinada que donava gust de mirarlo; solsament tenia un aire mol tristot: era 'l gall de la Passió. Per últim, el qu' era fill del Prat del Llobregat, el veyia lluny, molt lluny, mes, á pesar de tot, l' ovirava gros, rodonet, lluent com l' assabatxe, estufat y fent el vano: era el gall de Nadal.

Al cap de poca estona, els tres galls entren en conversa; de lo qu' arrivaren á dir ni menys m' en recordo; sols en mitj del xarabascat qu' armaren puch apuntar las següents notas de llur conversa:

— A mi 'm plumáren — deya 'l gall de la Passió — el mateix dia en que morí Jesu-Christ; jorn de trista memoria per cert, tant per Ell com per mí. — Donchs á mí, perque torna á neixer, me volen fer altre tant — deya 'l gall de Nadal. Es cosa salada aquesta y ja se sap, sempre que Nostre-Senyor fa alguna cosa, els galls, y nostras caras esposas las gallinas, pagan la festa: no 's pot ser del gremi per cap diner. — No vos exclaméu, no vos exclaméu — replicá 'l gall del *Centre Catalá* de París — á vosaltres vos matarán, mes, al menys no se vos rifarán; pitjor sort que la vostra es la que se m' espera á mí, ó si nó, estéu un moment quiets, no cridéu y paréu atenció.

El gall del *Centre Catalá* s' en pujá dalt d' una barra y s' explicá d' aquesta manera:

“Figuréuvos un día tan hermós y de tan bullici com la vigilia de Nadal, el célebre *Jour du Réveillon*, á París. Desde las primeras horas de la nit, tothom se llança 'l carrer; els restaurants, cafés, teatres y altres atraccions están vessants de gent y de llum; dotsenas de taulas de fira se troban extesas á lo llarch dels Boulevards, qual tendas de campanya en mitj d' un veritable exércit de gents de totes menas, desde 'l sencill trevallador á la elegant parisenca, abrigadeta ab el sach de pells, las faldillas artísticament arrebossadas fins á mitja cama y trotant airosa sobre l' acera coberta de fanch que ni tant sols arriba á tocar ab sos petits peus calçats ab irreprotxable elegancia. Una torrentada de cotxes amunt y avall crehent aquell formiguer humá; una boira aristocrática enmantella tota la vila, llums per tots indrets se desafian pera esqueixarla ab llurs raigs; una mica de griso posa vermellas las caras y ajuda á anar més depressa, y tot aquell moviment s' acompanya d' un soroll ó música estranya composta del ventar de las campanas de las esglesias, del cridar dels venedors de periódichs, dels venedors ambulants y dels firaires, del xiular de las donas, del enraonar de la gent, del trotar dels caballs y del rodar dels carruatjes.

París está de festa, més ben dit, está de més festa que may. Allá en una travessia del *Boulevard des Italiens*, al bell costat de l' *Opera Comique*, están de festa també. En la testera d' un elegant saló, en mitj de las banderas espanyola y francesa, hi oneja 'l penó de las quatre barras; els retratos de dos grands patricis, en Verdaguer y en Robert, semblan presidir la

vetllada, se parla per tot la llengua catalana y fins apar que s' hi respirin els aires de la Patria.

Per celebrar una de las festas més tradicionals de la Terra catalana, espero jo allí ma sort — digué 'l gall — y en mitj de tanta alegria, ve-jéu de quina manera més trista vindré jo enguany, y els meus successors els anys vinents, á simbolisar á París una festa de Catalunya, „

Quan estavam á aquestas alturas de tan eloqüent discurs, jo vaig sentir una remor extranya com de galls que cantavan; vaig desvetllarme per posar atenció: era la máquina que xiulava. Obrí 'ls ulls; era ja avansat el día: al cap de poch moments arribavam á Toulouse.

Durant el resto del viatge, no vaig somniar ni dormir més; tenia massas cosas que 'm venían á la pensa: el retorn á Barcelona, la familia, els amichs...

Un cop en l' exprés espanyol, semblava que se m' aixemplava 'l cor; com més caminavam, més depressa 'm bategava. Per fi, per allá las 7 y minuts del vespre, vegí molts llums y en mitj de la foscor vaig endevinar moles immensas de casas y feixos colossals de moniments y xemanyas. Sense volguer, me vingueren als llavis els últims versos d' en Jascinto Verdaguer en la Oda á la Ciutat dels Comptes.

Trevalla, pensa, lluita....

El resto, encare que volgués no podria descriurel. Vaig baixar tot cruxit del cotxe, vaig sentir uns braços que se 'm tiravan á sobre, tot de gent que 'm masegava, veus amigas que 'm deyan:—per fi, després de tan temps...! Me ficaren dintre d' un carruatje y 'm portaren á casa.

L' endemá mateix, ab un sol espléndit y un cel hermosíssim passejava Rambla amunt; al arribar á la Plaça de Catalunya, vaig trovarme ab la fira de galls. Allavoras me van venir á la memoria els galls qu' había somniat. Dels tres, dos han passat á l' historia; del gall de la Passió no 'n parlém; el gall del *Centre Catalá* de París ve á simbolisar en terra éxtrangeras las tradicionals costums de casa nostre, y, en quant al tercer gall, sí que s' ha quedat molt més modest, porque poch dias després se 'l menjava ab gran satisfacció en

JOSEPH M.ª BARTRINA

Barcelona 29 Decembre 1902.

CRÓNICA

El present número de CATALUNYA - PARÍS, per circumstancies especials que no venen al cas, ha tingut qu' esser confeccionat á corra-cuyta pera realisar nostres propòsits d' inaugurar la publicació en el primer mes del any. Tal volta els nostres llegidors no hi trobarán la varietat que nosaltres desitjavam y que procurarém assolir en los següents números. Per avuy que s' ens perdoni y s' accepti al menys nostra bona voluntat.

* * *

El *Centre Catalá* de París ha volgut festejar degudament la despedida del primer any de sa institució, dedicant á n' els socis y llurs familias una vetllada que, d' iniciativa modesta en un principi, va resultar verdadera-ment espléndida.

La festa tingué lloch en la nit de Nadal, va presentar un carácter eminentment catalá y no va perdre ni un sol moment, tot y resultant magnífica, un agradable sagell de familia.

Ab arreglo al programa, hi va haver vetllada lliteraria y musical en la qual se llegiren bonicas composicions y se cantaren bermosas pessas acompanyadas al piano — del piano podém dir que 'n fou mestre aquella nit el jove y distingidíssim artista Sr. Balart —; el Sr. Balmaña (Joseph M.^a), ens va cantar alguns dels seus *couplets* humorístichs en els quals no té rival y son sempre cataláns de bona mena; las senyoras Amat y Balmaña, (Pere) — aquesta última acompanyada al piano per sa graciosa filla — varen executar en aquest instrument varias composicions que foren escoltadas ab moltíssim gust y aplauso, y, per últim, la senyora Valls ens va recitar d' una manera exquisita, plena d' istil y d' intenció, un monólech d' un antich autor catalá que va fer la delicia de la concurrència.

Després va venir la tómbola, en la qual el nostre estimat consoci el jove doctor Umbert va tenir la sort de traure el gall de Nadal de que 'ns parla el nostre amich Sr. Bartrina en son festiu y bonich article. La tómbola se composava de uns 200 lots, essent quasi tots ells (els de més valor artístich) regalo de diferents compatricis residents á París. Bastará que diguém que hi havia un preciosíssim busto de guix d' en Miquel Blay, una hermosa xivella d' istil modernista d' en Gustavo Obiols, un delicat estudi parisench, al oli, d' en P. Isern, un correctíssim busto en terra cuyta del jove escultor J. Pagés, etetra; y al costat de las obras d' art, vins y turróns de la terra y una multitud d' objectes d' utilitat y humorístichs que foren molt celebrats per tots els concurrents á la festa.

Acabada la tómbola (á las 4 1/2 de la matinada de Nadal), els aficionats á Terpsicore se llansaren á las atraccions de la dansa, y era ja de trench d' auba quan la festa donava fi, havent deixat á tots els estimats socis y á llurs familias é invitats una impresió de las més agradables y qu' esperém ha d' esser duradera.

* * *

Catalunya - París se complau en enviar un coral saludo als Srs. Puig Pujadas, de Figueras, y Dr. Bartrina, de Barcelona, que avuy se troban lluny de nostra casa payral de París (volém parlar de nostre *Centre Catalá*), empró á quins pertoca de dret — com á primer y segond secretari que han sigut, respectivament, de nostre cercle — una gran part de la gloria d' haverlo iniciat y organísat, quan el Centre no era encara sino una aspiració d' uns quants bons fills de Catalunya en la capital de França.

IGNOTUS